

Незважаючи на достатню кількість водних ресурсів, Україна займає одне з останніх місць в Європі по якості питної води. На жаль, з плином часу ситуація загострюється, тому уряду потрібно приймати економічні міри уже зараз. Потрібно вдосконалити систему заходів щодо попередження забруднення джерел питного водопостачання. До таких заходів можна віднести розробку аргументованої системи штрафів, налагодження принципу видачі дозволів на користування водними ресурсами для великих підприємств, обмеження кількості спожитих вод відповідно до водних запасів, створення технологічної системи господарства водних ресурсів, створення цільових природоохоронних фондів. Тоді забезпечуватиметься відновлення та розвиток водних ресурсів, що позитивно вплине на якість питної води, яка подається населенню.

Література

1. Маценко О. М., Чигрин О. Ю., Тарановський В. І., Долгодуш А. І. Соціо-еколого-економічні проблеми водопостачання в Україні. *Механізми регулювання економіки*. 2011. № 4. С. 264–271.
2. Лі Мін, Лук'янихін В. О. Вплив екологічного фактору на ключові складові економічного потенціалу. *Екологічний менеджмент у загальній системі управління*: зб. тез доп. Одинадцятій щорічної Всеукраїнської наукової конференції, м. Суми, 20–21 квітня 2011 р. Суми, 2011. Ч. 1. С. 169–173.
3. Навколишнє природне середовище. *Державна служба статистики*, 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.04.2021).

УДК 331.5

ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ ПІД ВПЛИВОМ COVID-19

М. А. Наумова

Пандемія коронавірусу внесла значні корективи в життя людей і дуже серйозно вплинула на сферу праці, суттєво постраждало громадське здоров'я та добробут мільйонів людей У звіті Міжнародної організації праці «COVID-19 and the world of work», який був представлений у вересні 2020 року [1], відмічалось, що пандемія може завдати більше шкоди для світового ринку праці, ніж фінансово-економічна криза 2008–2009 років.

За прогнозом видання Bloomberg, яке було озвучено в березні 2020 року, за наслідками кризи, спричиненою пандемією, кількість робочих місць в світі скоротиться на 25 мільйонів, при тому, що під час економічної кризи 2008–2009 років чисельність безробітних у світі збільшилася на 22 млн осіб. Загальна частка працівників, які проживають в країнах, де в тій чи іншій мірі закриваються робочі місця, становить 94 %.

Закриття робочих місць призвело до порушення роботи ринків праці в усьому світі, в тому числі до більш високих втрат робочого часу, ніж передбачалося раніше. За оцінками Міжнародної організації праці, глобальна втрата робочого часу у 2020 році (порівняно з четвертим кварталом 2019 року) становила 8,8 %, що еквівалентно 255 мільйонам штатних робочих місць [2]. Найбільше постраждали країни в Латинській Америці та Карибському басейні, Південній Європі та Південній Азії. Втрати робочого часу в 2020 році були приблизно в чотири рази більшими, ніж під час світової фінансової кризи в 2009 році. Втрати робочих годин у третьому кварталі 2020 року склали 7,2 % (на 4,9 % менше, ніж прогнозувалось у шостому виданні звіту Моніторинга МОП [1]), що показує краще, ніж очікувалось, відновлення робочого часу, особливо в країнах з доходом нижче середнього рівня. У четвертому кварталі 2020 рока загальний робочий час скоротився на 4,6 %, що еквівалентно 130 мільйонам штатних робочих місць.

У глобальному масштабі зменшення робочого часу в 2020 році призвело як до втрати зайнятості, так і до скорочення робочого часу для тих, хто залишився працевлаштованим. Зменшення зайнятості були найвищими в Америці, а найменшими в Європі та Центральній

Азії. Загалом у 2020 році відбулися безпрецедентні глобальні втрати зайнятості на 114 мільйонів робочих місць відносно 2019 року, причому для жінок (5,0 %) зменшення зайнятості були вищими, ніж для чоловіків, так саме, як і для молоді (8,7 %).

Втрати зайнятості в 2020 році на 71 % в основному призвели до зростання не безробіття, а бездіяльності (зросла на 81 млн осіб), пов'язаної з обмеженнями пересування, трудової міграції, психологічними травмами внаслідок пандемії тощо. Світове безробіття зросло на 33 мільйони в 2020 році, а рівень безробіття зріс до 6,5 %.

В результаті змін на глобальному і локальних ринках праці, трудові доходи скоротилися на 8,3 %, що становить 3,7 трлн доларів, або 4,4 % глобального ВВП. Як сказано у звіті Міжнародної організації праці «Global Wage Report 2020–21: Wages and minimum wages in the time of COVID-19» [3], у 2016-2019 роках спостерігалось зростання глобальної заробітної плати в межах від 1,6 % до 2,2 %. У першій половині 2020 року в результаті кризи COVID-19 темпи зростання середньої заробітної плати знизились у більше, ніж 60 % країн світу. Однак тимчасові субсидії на заробітну плату дозволили багатьом країнам компенсувати частину фонду заробітної плати, яка була втрачена, та зменшити вплив кризи на нерівність заробітної плати. У десяти європейських країнах субсидії на заробітну плату дозволили компенсувати 40 % загальної втрати фонду заробітної плати, включаючи 51 % втрат на оплату праці, спричинених скороченням робочого часу.

Негативні наслідки не минули й український ринок праці, який поступово відновлюється, пристосовуючись до нових умов. У порівнянні з 2019 роком, чисельність зайнятого населення України зменшилась з 16578 тис. осіб до 15915 тис. осіб, тобто на 4 %, рівень зайнятості скоротився з 58,2 % до 56,2 %, тобто на 3,4 %. Одночасно з цим чисельність безробітного населення за методологією МОП зросла з 1488 тис. осіб до 1674 тис. осіб, тобто на 12,5 %, рівень безробіття піднявся з 8,2 % до 9,5 %, що складає 15,9 %.

Чисельність зареєстрованих безробітних в Україні почала стрімко зростати в квітні 2020 року (рис. 1), з введенням жорсткого карантину. В березні чисельність зареєстрованих безробітних країни зросла до 349 тисяч чоловік (в реальності безробітних було набагато більше), що порівняно з 2019 роком на 46,8 % більше. У липні динаміка змінилась, почалось зниження, але рівень 2019 року ще не досягнуто. Аналогічна ситуація спостерігалась і з вакансіями, кількість яких різко впала ще у березні 2020 року.

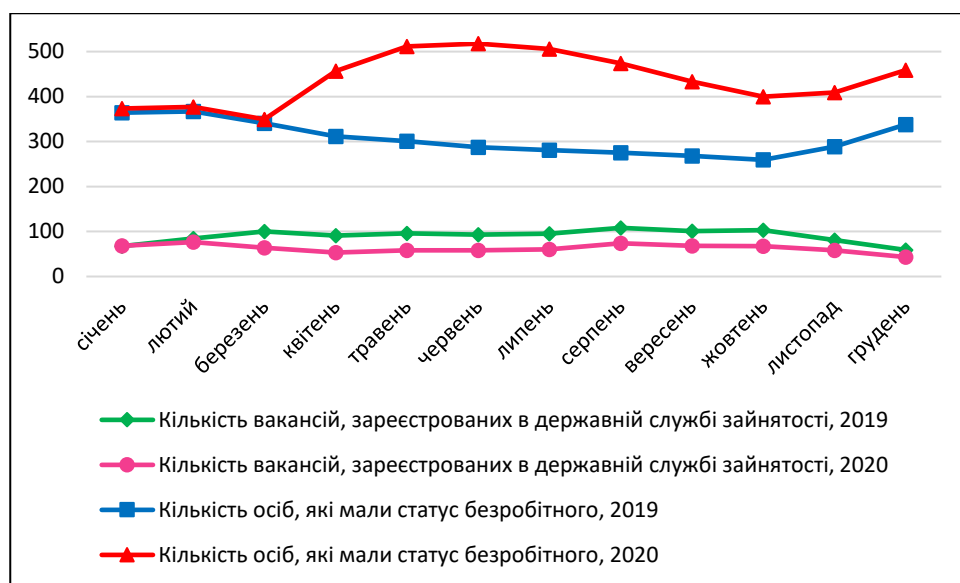

Рис. 1. Динаміка зареєстрованого безробіття та кількості вакансій у 2019 та 2020 рр.

За даними Державної служби статистики України, коронакриза вплинула і на динаміку рівня середньої зарплати по Україні. У березні 2020 року середня зарплата

становила 11446 грн, а вже в квітні обвалилася до 10430 грн. Але в липні почала відновлюватись до 11804 грн, в січні 2021 року склала 12337 грн.

Можна виділити декілька ключових тенденцій на ринку праці, викликаних пандемією COVID-19: максимальна оптимізація на підприємствах та організаціях ресурсів та витрат, стрімке зростання конкуренції на ринку праці, посилення диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили.

Незважаючи на негативні наслідки пандемії, видання Bloomberg прогнозує, що починаючи з 2021 року світова економіка буде швидко відновлюватися, причому найбільші темпи відновлення будуть спостерігатися у США та Китаї.

Література

1. ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. URL: <https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/lang-en/index.htm> (дата звернення: 26.04.2021).
2. ILO Flagship Report «Global Wage Report 2020-21: Wages and minimum wages in the time of COVID-19». URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_762534.pdf (дата звернення: 26.04.2021).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 26.04.2021).

УДК 657.1

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ЗМІНИ 2021

О. Т. Поліщук

На сьогодні одним із найважливіших суб'єктів господарювання вважаються підприємства малого бізнесу. Малий бізнес посідає особливо важливе місце в економіці кожної країни і вважається найбільш соціально важливою, перспективною та інноваційною формою ведення бізнесу. В країнах ЄС функціонує більше 20 мільйонів підприємств малого і середнього бізнесу, які виробляють більше половини загального обсягу ВВП, а число зайнятого населення на підприємствах малого бізнесу становить близько 70 % від всього зайнятого населення ЄС.

Згідно аналізу програми сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, за останні роки понад 90 % зареєстрованих в Україні юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (ФОП), належать до суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Найбільш привабливим для малого бізнесу залишаються сфери зі швидким грошовим обігом, а саме – торгівля. Значно збільшується кількість представників малого бізнесу зайнятих у сфері послуг (включаючи побутові послуги населенню). Як стверджують науковці, позитивною тенденцією останніх років є інноваційна спрямованість розвитку малого бізнесу, серед яких «інформація та телекомунікації», «професійна, наукова та технічна діяльність». В першу чергу, це через деяку підтримку бізнесу зі сторони держави у вигляді послаблення податкового навантаження та спрощення ведення обліку для ІТ.

Традиційно, досліджуючи питання малого бізнесу вчені зосереджують свої праці на суб'єктах господарювання (юридичні особи), тим самим залишаючи поза увагою фізичних осіб-підприємців. Разом з тим, сьогодні особливої актуальності набувають питання обліку і оподаткування малого бізнесу як для юридичних осіб, так і для фізичних осіб-підприємців, адже у 2021 році відбулося досить багато законодавчих змін, що залишаються предметом дискусій як для науковців, так і для практиків.

В першу чергу, розглянемо деякі непорозуміння у питаннях хто відноситься до суб'єктів малого бізнесу. Згідно статті 55 Господарського кодексу України суб'єктами